

ภ.ง.ด. 50 : เทคนิคการบัญชีกิจการลีสซิ่ง

ธุรกรรมการเช่า เช่าซื้อ (hire purchase) และลีสซิ่ง (leasing) เป็นวิธีจัดหา / จัดการเงินทุน (long term financing) อย่างหนึ่ง เพื่อให้กิจการได้ใช้ทรัพย์สินโดยมิต้องลงทุนจำนวนมากในครั้งเดียว แต่เป็นการทยอยจ่าย

การเช่าซื้อ กับ ลีสซิ่ง เป็นความเหมือนที่แตกต่าง คือ ผู้เช่า (lessee) จะต้องวางเงินดาวน์ และทยอยผ่อนค่างวดตามข้อตกลงในสัญญา แต่เมื่อผ่อนครบกำหนดผู้ให้เช่า (lessor) จะต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ กรณีจะต่างจากสัญญาลีสซิ่ง ซึ่งจะระบุเงื่อนไขให้ผู้เช่าเลือก (bargain purchase option) ที่จะซื้อ/เช่าต่อ/หรือยกเลิกสัญญา บทความตอนนี้ จะนำเสนอเฉพาะเทคนิคการบัญชีลีสซิ่ง เพื่อใ้งบการเงินดูดี และประหยัดภาษี

2. เทคนิคการบัญชี 'ธุรกิจลีสซิ่ง'

2.1 ลีสซิ่ง (leasing) คืออะไร ?

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้บัญญัตินิยามของการให้เช่าทรัพย์สินแบบลีสซิ่งไว้ แต่เนื่องจากลีสซิ่ง มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจเข้าตามองค์ประกอบของมาตรา 537 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (การให้เช่าทรัพย์สิน) ในทางปฏิบัติจึงได้ยึดเอาหลักกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับและประยุกต์ไปถึงการตีความข้อกำหนดตามประมวลรัษฎากรด้วย สำหรับมาตรฐานการบัญชี (ฉบับที่ 29) เรื่องการบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว ก็มีได้ใช้คำว่า "ลีสซิ่ง" แต่เรียกว่าสัญญาเช่าระยะยาว

ในอดีตประมวลรัษฎากรได้เคยให้นิยามของ "ลีสซิ่ง" ไว้ในประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีอากร (ฉบับที่ 53) พ.ศ. 2534 ดังนี้ครับ

"การให้เช่าทรัพย์สินแบบลีสซิ่ง หมายความว่า การให้เช่าทรัพย์สินที่ซื้อมาเพื่อการให้เช่าแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรม เป็นการค้ำปกติ โดยผู้เช่ามีหน้าที่ต้องบำรุงรักษาและซ่อมแซมทรัพย์สินที่เช่า ต้องรับผิดชอบผู้ให้เช่าในความสูญหายหรือบุบสลายใด ๆ อันเกิดแก่ทรัพย์สินที่เช่า ไม่ว่าจะด้วยประการใด และผู้เช่าจะบอกเลิกสัญญาก่อนกำหนดฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ผู้เช่าสามารถจะเช่าต่อหรือจะซื้อทรัพย์สินหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่เช่าด้วยค่าเช่าหรือราคาที่ตกลงกันโดยค้ำประกันเงินที่จ่ายไปแล้วในรูปค่าเช่าได้" (ซึ่งประกาศอธิบดี # 53 ดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว)

2.2 ลีสซิ่งตามหลักการบัญชี

ตามมาตรฐานการบัญชี (ฉบับที่ 29) เรื่อง การบัญชีสำหรับสัญญาเช่าระยะยาว แบ่งรูปแบบการเช่าแบบลีสซิ่งเป็น 2 ประเภทคือ (1) สัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) และ (2) สัญญาเช่าการเงิน (Financial Lease)

สัญญาเช่าดำเนินงาน เป็นการเช่าทรัพย์สินมาใช้ประโยชน์เพียงระยะเวลาช่วงหนึ่ง โดยมีได้มุ่งหมายที่จะซื้อทรัพย์สินนั้น เมื่อครบกำหนดตามสัญญาเช่าจึงไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ไปยังผู้เช่า นอกจากนี้ ผู้เช่ามีสิทธิ์นำทรัพย์สินไปให้เช่าช่วงได้ และยังมีสิทธิ์บอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดได้ กล่าวโดยสรุป สัญญาเช่าชนิดนี้ก็คือการเช่าทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป ที่เราคุ้นเคยกันอยู่นั่นเอง

สัญญาเช่าการเงิน คือการให้เช่าทรัพย์สินแบบ리스ซึ่งที่แท้จริงตาม ทฤษฎีนั่นเอง สัญญาเช่าประเภทนี้มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อของธนาคาร พาณิชย์แต่เป็นการให้สินเชื่อในรูปแบบของทรัพย์สิน (แทนที่จะให้เป็นเงิน) โดยผู้ เช่า (Lessee) จะเป็นผู้เลือกประเภท คุณลักษณะ รวมทั้งผู้จำหน่ายเอง แล้ว แจ้งให้ผู้ให้เช่า (Lessor) เป็นผู้ซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำมาให้ผู้เช่าเช่า สัญญาประเภทนี้มักกำหนดเงื่อนไขว่าผู้เช่ามีสิทธิเลือกที่จะซื้อทรัพย์สินดัง กล่าวได้เมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดลงและราคาให้ผู้ให้เช่าขายก็มักเป็นราคาตามมูลค่า ในบัญชี ซึ่งมักต่ำกว่าราคาตลาด (Ridiculous Amount) ลักษณะของ Financial Lease จึงเป็นการมุ่งโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่า

มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 29 วางหลักเกณฑ์ว่าเมื่อเช่าเงื่อนไขข้อใดข้อ หนึ่งหรือมากกว่าต่อไปนี้ก็ถือว่าเป็นสัญญาเช่าการเงิน

1.สัญญาเช่าโอนความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินไปให้ผู้เช่า ณ วันสิ้นสุดแห่ง สัญญาเช่า

2.สัญญาเช่าระบุให้ผู้เช่ามีสิทธิเลือกที่จะซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคาที่ต่ำกว่า ราคายุติธรรม ณ วันที่สิทธิการเลือกที่จะซื้อได้นั้นมีผลบังคับ โดยราคาที่ต่ำกว่า นั้นมีจำนวนมากเพียงพอที่จะทำให้แน่ใจได้ตามสมควร ณ วันที่ทำสัญญาเช่าว่า ผู้เช่าจะใช้สิทธิเลือกที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นแน่นอน (คณะกรรมการมาตรฐาน การบัญชีเห็นว่าควรมีราคา $\leq 5\%$ ของราคายุติธรรมของทรัพย์สิน ณ วันเริ่มต้น ของสัญญาเช่า)

3.กำหนดระยะเวลาสัญญาเช่ามีเวลานาน ซึ่งครอบคลุมอายุการใช้งานส่วนใหญ่ ของทรัพย์สินที่เช่า ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าในที่สุดแล้วจะมีการโอนกรรมสิทธิ์ กันหรือไม่ก็ตาม (คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีเห็นว่าควร $\geq 80\%$ ของ อายุใช้งานโดยประมาณของทรัพย์สินที่เช่า)

4.ราคาปัจจุบัน ณ วันเริ่มต้นสัญญาของจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายตามสัญญา เช่าเท่ากับหรือมากกว่าส่วนใหญ่ของราคายุติธรรมทั้งหมดของทรัพย์สินที่เช่าที่ สู่ทธิจากเงินอุดหนุนและเครดิตภาษีที่ผู้ให้เช่าได้รับ (ถ้ามี) ณ ขณะนั้น ทั้งนี้โดย ไม่คำนึงถึงว่าในที่สุดแล้วจะมีการโอนกรรมสิทธิ์กันหรือไม่ก็ตาม (คณะ อนุกรรมการมาตรฐานการบัญชีเห็นว่าควร $\geq 90\%$ ของราคายุติธรรมของ ทรัพย์สิน ณ วันทำสัญญา)

2.3 เทคนิคการบัญชีลิสซิ่ง... เพื่อใ้บังบดดีและเสียภาษีต่ำ

การดำเนินธุรกิจลิสซิ่งของผู้ให้เช่าหรือบริษัทลิสซิ่งทั้งหลาย จะสามารถ ทำให้ผู้ประกอบการลิสซิ่งมีเกราะป้องกันทางด้านภาษี (Tax Shield) และปลอด ภาระภาษีได้โดยตลอด ถ้าหากมีการขยายปริมาณธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง โดย ก่อนที่จะมี GAAP # 29 บริษัทลิสซิ่งส่วนใหญ่มักบันทึกรายการบัญชีแบบ Financial Lease ในขณะที่การยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีแบบ Operating Lease จะทำให้นิ่งบการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มี ภาระภาษีเงินได้นิติบุคคล

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ GAAP # 29 กำหนดให้การจัดท่างบการเงิน จะต้องพิจารณาถึงประเภทของสัญญาลิสซิ่งว่าเป็น Financial Lease หรือ Operating Lease แต่บริษัทลิสซิ่งส่วนใหญ่ก็ยังสามารถยัดวิธีการบันทึกบัญชี เช่นเดิมเพราะการทำสัญญาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็น Financial Lease แต่ใน แง่ภาษีอากรก็ยังคงใช้หลักการ Operating Lease ในทุกสัญญา

ถามว่าบริษัทลิสซิ่งจะมีเทคนิคการบัญชีอย่างไร จึงจะได้ประโยชน์สูงสุด นั้น ขออธิบายด้วยตัวอย่าง ดังนี้ครับ

ตัวอย่าง	มูลค่าทรัพย์สินที่ให้เช่าปีละ	100 ล้านบาท
	เงินมัดจำ	20 %
	อัตราดอกเบี้ยรับ	15 % ต่อปี
	อายุสัญญา	3 ปี
	ต้นทุนดอกเบี้ยจ่าย	10 % ต่อปี
	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	1 % ของลูกหนี้ตามสัญญา
	ค่าใช้จ่ายขายและบริหาร	3 % ของมูลค่าทรัพย์สินที่ให้เช่า
	ค่าใช้จ่ายทางตรงเริ่มต้น	1 % ของลูกหนี้ตามสัญญา

**บริษัท ลิสซิ่ง จำกัด
งบกำไรขาดทุน**

	ปีที่ 1	ปีที่ 2		ปีที่ 3		
	ตาม บัญชี	ตามภาษี	ตามบัญชี	ตามภาษี	ตามบัญชี	ตามภาษี
รายได้จากสัญญาเช่า (พันบาท)	5,461		15,311		18,626	
รายได้ค่าเช่า		17,784		52,410		90,504
ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน	4,026	4,026	9,811	9,811	13,278	13,278
ค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินที่ให้เช่า	0	20,009	0	53,500	0	82,405
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริการ	2,500	2,500	2,750	2,750	3,025	3,025
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>369</u>	<u>369</u>	<u>932</u>	<u>932</u>	<u>1,266</u>	<u>1,266</u>
รวมค่าใช้จ่าย	6,895	26,904	13,493	66,993	17,569	99,974
กำไรสุทธิ (พันบาท)	(1,434)	(9,120)	1,818	(14,583)	1,057	(9,470)
กำไรสะสมต้นงวด	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>(1,434)</u>	<u>(9,120)</u>	<u>384</u>	<u>(23,703)</u>
กำไรสะสมปลายงวด	<u>(1,434)</u>	<u>(9,120)</u>	<u>384</u>	<u>(23,703)</u>	<u>1,441</u>	<u>(33,173)</u>

จากงบการเงินของบริษัท ลิสซิ่ง จำกัด ดังกล่าวจะเห็นว่าถ้ามีการขยายปริมาณธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (ตามตัวอย่างขยายปีละ 100 ล้านบาท) ตามบัญชีภาษีจะขาดทุนต่อเนื่องทำให้ไม่ต้องมีภาระภาษี แต่บตามมาตรฐานการบัญชีที่แสดงจะมีกำไรสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้การวางแผนค่าเสื่อมราคาว่าจะใช้วิธีเส้นตรง (Straight Line) หรือ Sum of the Year Digit ก็เป็นสิ่งที่ควรพิจารณา เนื่องจากจะให้ผลแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบการคำนวณค่าเสื่อมราคา

	Straight Line	Sum of the Year Digit
ราคาทรัพย์สิน	<u>100,000</u>	<u>100,000</u>
ค่าเสื่อมราคาปีที่ 1	20,000	33,333
2	20,000	26,667
3	<u>20,000</u>	<u>20,000</u>
ค่าเสื่อมราคาสะสมสิ้นสุดปีที่ 3	<u>60,000</u>	<u>80,000</u>
ราคาตามบัญชี	<u>40,000</u>	<u>20,000</u>
ราคาขายเมื่อสิ้นสุดสัญญา	<u>30,000</u>	<u>30,000</u>
กำไร (ขาดทุน) จากการขายทรัพย์สิน	<u>(10,000)</u>	<u>10,000</u>

จากตารางข้างต้น ค่าใช้จ่ายสุทธิเมื่อสิ้นสุดสัญญาปีที่ 3 และขายทรัพย์สินออกไปจะเท่ากันทุกวิธี แต่วิธี **Sum of the Year Digit** จะให้ประโยชน์ไปในรูปแบบของ **Present Value** เนื่องจากสามารถหักค่าใช้จ่ายได้สูงกว่าในปีแรกและถ้ามีการขยายธุรกิจต่อเนื่อง ถ้าไรจากการขายทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดสัญญาจะถูกชดเชยโดยค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินที่มีการขยายธุรกิจใหม่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บริษัทลิสซิ่งที่มีแผนการขยายธุรกิจมักจะเลือกคำนวณค่าเสื่อมราคาแบบ **Sum of the Year Digit** มากกว่า **Straight Line method**

แหล่งที่มา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ